

בש"פ 4027/15 - עו"ד דוד לוי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 4027/15

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן

העורר: עו"ד דוד לוי

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת מ' ברק נבו) במ"ת 42881-10-14 מיום 7.6.2015

בשם העורר: בעצמו

בשם המשיבה: עו"ד נורית הרצמן

תאריך הישיבה: כ"ד בסיון התשע"ה (11.6.2015)

החלטה

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת מ' ברק נבו) מיום 7.6.2015 שהורה על מעצר העורר בגין אי העמדת ערבויות להבטחת התייצבותו בהליך החל מיום 9.6.2015.

תמצית העובדות וההליכים

1. נגד העורר, עורך דין במקצועו, הוגש ביום 27.10.2014 כתב אישום המייחס לו עבירות שונות של גניבה בידי מורשה לפי סעיפים 383 ו-393 לחוק העונשין, התשל"ז-1973, בהיקף של למעלה מ-17 מיליון ש"ח; ועבירות מס נוספות בהיקף כספי דומה לפי סעיפים 220(1) ו-220(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש]. בד בבד עם הגשת כתב האישום עתרה המשיבה למתן ערבויות להבטחת התייצבות העורר במשפטו לפי סעיף 44(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) ולעיכוב יציאתו מהארץ. ביום 4.11.2014, בהסכמת העורר, הורה בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת ד' עטר) על עיכוב יציאת העורר מן הארץ ועל הפקדת דרכונו. בהמשך, ביום 14.1.2015 התקיים הדיון בערבויות. בית המשפט (כב' השופטת ד' עטר) קבע כי על העורר תוטלנה ערבויות להבטחת התייצבותו במשפט כדלקמן: חתימה על התחייבות עצמית בסך 500,000 ש"ח; ערבויות צד ג' בסך כולל של 350,000 ש"ח; הפקדה במזומן או ערבות בנקאית בסך של 180,000 ש"ח; איסור יציאה מהארץ והצגת אישור בדבר הפקדת דרכון בידי המבקשת (להלן: הערבויות). נקבע כי החלטה זו תכנס לתוקפה ביום 21.1.2015. העורר לא העמיד את הערבויות האמורות והגיש בקשה לעיון חוזר בהחלטה. המשיבה מצדה הגישה ביום 1.2.2015 בקשה לעצור את העורר בגין אי הפקדת ערבויות לפי סעיף 47(א) לחוק המעצרים. ביום 4.2.2015 התקיים הדיון בבקשת המשיבה. במהלך הדיון - שבו היה העורר מיוצג ונכח בו בעצמו - הגיעו הצדדים להסכמה שלפיה העורר יחזור בו מבקשת העיון החוזר; כי סכום של 50,000 ש"ח שהפקיד העורר אגב הליך מעצר הימים יועבר לטובת סכום הפקדת המזומן שנקבע; וכי העורר יחתום על התחייבות עצמית בסך 500,000 ש"ח וימציא ערבות צד ג'. נקבע כי אם יקיים העורר את התנאים האמורים תינתן לו אורכה להפקדת 130,000 ש"ח החסרים לסכום הפקדת המזומן שנקבעה. הסכמה זו קיבלה תוקף של החלטה, הגם שבגוף ההחלטה צוין כי לפני העורר פתוחה הדרך לערור על ההחלטה.

2. העורר אכן ערר על ההחלטה האמורה. בעררו ביקש כי יותר לו להגיש בקשה לעיון חוזר בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 4.2.2015. ביום 16.4.2015 התקבל הערר (כב' השופט נ' הנדל) והותר לעורר להגיש בקשה לעיון חוזר בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 4.2.2015, וזאת עד ליום 22.4.2015. עוד נקבע כי העורר לא יעצר עד לאחר ההחלטה בבקשת העיון החוזר. ביום 21.4.2015 הגיש העורר את בקשת העיון החוזר לבית המשפט קמא. לאחר השתלשלות דיונית שאינה צריכה לענייננו התקבלה ביום 1.6.2015 החלטה (כב' השופטת מ' ברק נבו) שלפיה הדיון בבקשת העיון החוזר יידחה בתנאי שהעורר יפקיד סכום מזומן של 25,000 ש"ח עד ליום 3.6.2015 שעה 12:00. העורר לא הפקיד את הסכום האמור והמשיבה ביקשה את פעם נוספת את מעצרו לפי סעיף 47(א) לחוק המעצרים. דיון בבקשה זו התקיים ביום 7.6.2015. במהלכו טען העורר כי אין ביכולתו להעמיד 130,000 ש"ח כפי שנקבע בהחלטת בית המשפט מיום 4.2.2015. העורר הגיש מסמכים שונים המעידים לכאורה על היעדרם של כל אמצעים כספיים ועל חובות כבדים בסכום העולה על 1.7 מיליון ש"ח. סופו של דבר, בית המשפט (כב' השופטת מ' ברק נבו) קבע כי לא קמה עילה לעיון חוזר בהחלטה מיום 4.2.2015 לפי סעיף 52 לחוק המעצרים (המתיר עיון כאמור אם התגלו עובדות חדשות; אם חל שינוי נסיבות; או בחלוף זמן ניכר מעת מתן ההחלטה). לצד זאת, ובבחינת למעלה מן הצורך, ציין בית המשפט כי הערבות שנקבעו בהחלטה מיום 4.2.2015 הן סבירות ומתונות בשים לב לחומרת האישומים המיוחסים לעורר, וכי אין מקום להתערב בהן לגופן. לפיכך, הורה בית המשפט על מעצרו המידי של העורר (אלא אם יעמיד את הערבויות) החל מיום 9.6.2015 שעה 13:00.

הטענות בערר

3. מכאן הערר שלפניי. יצוין כי בד בבד עם הגשת הערר הגיש העורר בקשה לעיכוב ביצועו של צו המעצר. ביום 9.6.2015 הסכימה המשיבה להתלות את תוקפו של צו המעצר עד למתן ההחלטה בערר. טענתו העיקרית של העורר הנוגעת לענייננו היא כי מצבו הכלכלי קשה מאוד ואין לו כל מקור מימון המאפשר לו להפקיד סכום כסף נוסף ולעמוד בערבות שנקבעה. טענתו נתמכה במסמכים אודות מצבו הכלכלי שהוגשו גם לבית המשפט קמא. המשיבה מצדה התנגדה לקבלת הערר והדגישה כי הערבויות כפי שנקבעו לכתחילה הן מתונות בשים לב לחומרת המעשים המיוחסים לעורר בכתב האישום.

דין והכרעה

4. חוק המעצרים מבחין בין שני מסלולים שבמסגרתם ניתן להטיל ערבויות על נאשם בפלילים. האחד הוא זה הקבוע בסעיף 21א(ב)(1) לחוק המעצרים הנוגע לנאשם שיש עילה למעצרו עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. לפי סעיף זה, במקרים המתאימים ניתן לשחרר נאשם ממעצר אם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ובתנאי שחרור נוספים כך שהפגיעה בחירות הנאשם תפחת. המסלול השני המעוגן בסעיף 44(ב) לחוק המעצרים ושב עסקינן, מתיר לבית המשפט לצוות על נאשם להפקיד ערובות להבטחת התייצבותו בהליך המשפטי המתנהל נגדו גם אם לא הוגשה בקשה למעצרו עד לתום ההליכים לפי סעיף 21א(א) לחוק המעצרים. תכליתה של ערובה לפי סעיף זה היא אך ורק הבטחת התייצבותו של הנאשם להליך המשפטי (להרחבה ראו בש"פ 9354/09 גלמור נ' מדינת ישראל, פסקה 5 והאסמכתאות שם (10.12.2009) (להלן: עניין גלמור); בש"פ 1126/14 מזיג נ' מדינת ישראל, פסקאות 11-10 (13.3.2014)).

5. על השיקולים המנחים בקביעת גובה הערובה לפי סעיף 44(ב) לחוק המעצרים עמדתי בהרחבה בעניין גלמור:

"בקביעת תנאי הערובה על בית המשפט לשקול, בין היתר, את מהות העבירה המיוחסת לנאשם; את המידע המצוי בידי התביעה; את עברו הפלילי של הנאשם; את מצבו הכלכלי ויכולתו להמציא את הערובה הנדרשת [...]. יוער, כי אף שאופייה של הערובה אינו צריך להיגזר, באופן בלעדי, ממצבו הכלכלי של העורר או מחומרתן ומהותן של העבירות המיוחסות לו, הרי שהוראת סעיף 46(ב) לחוק המעצרים - והפסיקה שבאה בעקבותיה - אינם מותירים ספק באשר לכך שניתן להביא שיקולים אלה במנין השיקולים לעניין גובהה ואופייה של הערובה [...]."

שיקול נוסף עליו יש ליתן את הדעת הוא השלב בו מצוי ההליך הפלילי, שכן אין דומה הטלת ערובה על מי שטרם הוגש נגדו כתב אישום להטלת ערובה על נאשם או על מי שנידון וערעורו תלוי ועומד. נזכיר, כי משמעות הגשתו של כתב האישום היא כי לעמדת התביעה, קיימות ראיות לכאורה המבססות אישום ברמה המקימה סיכוי סביר להרשעה [...]. ועובדה זו היא בעלת משמעות בקביעת הערובה" (שם, פסקאות 6-7).

6. עולה אפוא כי ערובה לפי סעיף 44(ב) לחוק המעצרים תקבע בשים לב למכלול נסיבות העניין, כמפורט לעיל. יש לערוך איזון עדין שיבטיח כי הערובה תהיה אפקטיבית ותבטיח את התייצבותו של הנאשם להליך המשפטי ותמנע את התחמקותו מהדין, אך בו בעת לא תעמיס על הנאשם נטל שאין בכוחו לעמוד בו. מצב דברים זה עלול להביא למעצרו של הנאשם וזאת גם כשהדבר אינו דרוש לצורך הבטחת התייצבותו במשפט (בש"פ 1772/05 רש נ' עמוד 3

מדינת ישראל, פסקה 4 (13.3.2005).

7. מן הכלל אל הפרט. לעורר יוחסו עבירות של גניבה בידי מורשה כמו גם עבירות מס בהיקף נרחב מאוד. מדובר באישומים כבדי משקל. ואכן, כפי שצינתי בעניין גלמור, גובה הערובה יושפע גם מטיבן ומחומרתן של העבירות המיוחסות לנאשם. על פניו, נוכח היקף הגניבה המיוחסת לעורר בכתב האישום, ניתן להניח כי הערבות שנקבעה היא בסכום מתון, כפי שקבע בית המשפט קמא. לצד זאת, העורר שב וטען כי אין לו את המשאבים הכספיים הדרושים להעמדת הערובה. גם בדיון לפני ובמענה לשאלתי ציין העורר כי גם אין בבעלותו נכסים נזילים כלשהם. על פי החומר שהוגש לעיוני, נראה כי בשלב זה לא ניתן לשלול טענה זו מעיקרה. יוער כי גם המשיבה לא טענה כי ברשות העורר נכסים או מקורות מימון שמכוחם יוכל להפקיד את הערובה (פרט לסכומי הכסף שגניבתם מיוחסת לעורר בכתב האישום). זאת ועוד, ההליך העיקרי המתנהל נגד העורר (ת"פ 42814-10-14) מצוי בשלבים ראשוניים ביותר וטרם התקיימה ההקראה הפותחת את ההליך הפלילי. נכון לעת הזו, דיון זה קבוע ליום 21.9.2015. כמו כן, מטעמים שאין זה המקום להרחיב בהם, לא נערך לעורר שימוע בטרם הגשת כתב אישום. לפיכך, ביום 26.1.2015 הורתה כב' השופטת ר' לורך על עריכת השימוע. בשל השתלשלות עניינים שאינה צריכה לענייננו, שימוע זה טרם התקיים. עוד בהקשר זה, הואיל ועניינו של העורר נבחן במסגרת המסלול הקבוע בסעיף 44(ב) לחוק המעצרים, הרי שטיבן של הראיות הקיימות נגד העורר עדיין לא נבחנה בידי ערכאה שיפוטית. לפיכך, ובשונה ממצב שבו הייתה מוגשת בקשה לפי סעיף 21(א) לחוק המעצרים, הרי שלעת הזו אף אין קביעה שיפוטית - ולו לצורך הדיון בערבויות - כי ישנן ראיות לכאורה להוכחת אשמתו של העורר כאמור בסעיף 21(ב) לחוק המעצרים (הגם שכתב האישום נותן ביטוי לעמדת התביעה בדבר קיומן של אלה). לכך יש להוסיף כי עד עתה התייצב העורר לדיונים שהתקיימו בעניינו, ובכלל זאת דיונים שבהם היה מיוצג על ידי בא כוח.

8. מששקלתי את מכלול הנסיבות האמורות, ובשים לב לכך שתכליתה היחידה של הערבות המוטלות לפי סעיף 44(ב) לחוק המעצרים היא הבטחת התייצבותו של העורר בהליך המשפטי, מצאתי כי יש לאפשר לעורר שהות נוספת עד ליום 5.7.2015 להציג לבית המשפט המחוזי בטוחה חלופית להפקדת סכום של 130,000 ש"ח. בית המשפט המחוזי יחליט בעניין כחכמתו.

ניתנה היום, כ"ה בסיון התשע"ה (12.6.2015).

ש ו פ ט